

О.А. Стукало,
*старший викладач кафедри філології,
Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет*

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЕТЕРИНАРІВ

В умовах модернізації освіти на засадах Болонського процесу проблема професійної підготовки фахівців є особливо важливою. Підвищений інтерес науковців і практиків до фахової підготовки зумовлений зміною освітньої парадигми – відбувається перехід від масово-продуктивних форм і методів викладання до індивідуально-творчих, коли готується фахівець зі сформованою потребою у професійній самоосвіті, здатний до саморозвитку і повноцінної самореалізації в обраній професії. З метою реалізації заходів Державної національної програми “Освіта” (Україна ХХІ століття), а також відповідно до закону України “Про вищу освіту”, Національної доктрини розвитку освіти у ХХІ столітті та згідно з програмними положеннями Болонської декларації назріла потреба модернізації професійно-педагогічної освіти і в системі підготовки працівників для сфери сільського господарства з метою забезпечення потреб суспільства у кваліфікованих фахівцях з якісною професійно-педагогічною підготовкою. У сучасній освітній системі пріоритетним є гуманістичне спрямування, що підносить окрему особистість до рівня найвищої соціальної значимості та орієнтує освітній процес на створення оптимальних організаційно-педагогічних умов для формування майбутнього фахівця як носія високих духовних цінностей, розкриття його творчого потенціалу та самореалізації в майбутній професійній діяльності. Гуманістичні освітні тенденції охоплюють сферу підготовки майбутніх фахівців і в галузі сільського господарства. Проте, як свідчить практика, у вищих навчальних закладах сільськогосподарського профілю дотепер увага сконцентрована переважно на загальнопрофесійному компоненті, що призвело до виродження гуманістичних традицій.

Готувати висококваліфікованих фахівців, які володіють державною мовою в усній та писемній її формах, завдання вищого навчального закладу. Курс української мови за професійним спрямуванням у ВНЗ органічно продовжує формування національно мовної особистості, розширює мовну компетенцію майбутнього спеціаліста у професійній сфері. Студенти повинні засвоїти не тільки відомості про лексичні, морфологічні, синтаксичні норми сучасної української літературної мови, терміни й професіоналізми майбутнього фаху, а й оволодіти навичками професійної комунікації, уміти використовувати фахову українську термінологію, коригувати тексти відповідно до норм літературної мови, розвивати культуру мовлення, ознайомитися зі словниками, довідниками, які сприятимуть удосконаленню мовної культури майбутнього фахівця. У зв'язку з цим цілком закономірним є викладання курсу “Українська мова за професійним спрямуванням” як дисципліни гуманітарного циклу в аграрному університеті. Курс “Українська мова за професійним спрямуванням” має ліквідувати, з одного боку, прогалини у навчанні української мови в школах і, з другого, — сприяти підготовці фахівців належного професійного та інтелектуального рівня у ВНЗ. Готуючи фахівців, слід брати до уваги те, що невід’ємною частиною їхньої майбутньої діяльності, іміджу і, зрештою, успіху є вміння спілкуватися. Спілкування – один із неодмінних елементів спільної діяльності людей в усіх сферах, який полягає у взаємодії як мінімум двох суб’єктів з метою передачі інформації, взаємовпливу. Формуючи професійне мовлення, викладачі повинні дбати про те, щоб студенти вищих аграрних навчальних закладів під час опрацювання фахової літератури думали цією мовою, не вдаючись до перекладу. Їхня свідомість повинна бути зайнята переважно змістом, оскільки мовне оформлення є необхідним і достатнім набором засобів, що здійснюється спонтанно.

За допомогою українського слова у студентів вищих аграрних навчальних закладів формується та виражається світогляд, ставлення до предметів, явищ зовнішнього середовища. За допомогою професійного мовлення майбутні фахівці закріплюють у пам’яті результати пізнання дійсності й цим об’єктивують свою свідомість, оскільки вона є загальним ефектом

зближення праці й спілкування. У процесі використання системи вправ варто керуватися тим, яку роль виконує кожна з них при сприйманні та відтворенні готового матеріалу. Залежно від цього доцільно вводити у навчання різні вправи: аналітичні (кваліфікаційні, що сприяють осмисленню якоїсь частини тексту, вибірккові); аналітико-мовленнєві (пов'язані з аналізом, абстрагуванням, узагальненням текстового матеріалу) й аналітико-синтетичні (які трансформують та розширюють необхідні елементи наукового тексту або цілі фахові висловлювання).

Успіх мовного професійного спілкування залежить від мовця як особистості з індивідуальними якостями, його знання сучасної української літературної мови як основи мови професійного спілкування та вміння використовувати ці знання і втілювати інформацію в текст залежно від мети, ситуації тощо. Діяльність у професійній сфері, безперечно, пов'язана з роботою над документацією. Тому варто розглядати основні вимоги до оформлення ділового документа (заяви, автобіографії, характеристики, довідки, доручення, доповідної та пояснювальної записки, ділового листа, протоколу, договору, наказу, звіту тощо) як основного виду писемної форми офіційно-ділового стилю. Не може не хвилювати мізерна кількість годин у навчальних планах, виділена на вивчення української мови за професійним спрямуванням у студентів факультету ветеринарної медицини. У зв'язку з дефіцитом годин доводиться інтенсифікувати навчальний процес.

Ставлення студента вищого аграрного навчального закладу до державної мови свідчить про його культурний рівень. Мова втілює в собі духовні скарби народу, тому її знання свідчить про небайдужість студентів до минулого, сучасного і майбутнього українського народу. Майбутнім фахівцям мова потрібна не як сукупність правил, а як картина світобачення, засіб культурного співжиття в суспільстві, самоформування і самовираження особистості кожного. Крім того, слід зазначити, що перехід на українську мову навчання у вищих аграрних закладах України створив для студентів певні труднощі, особливо при опануванні текстів сільськогосподарської тематики. Ці труднощі підсилюються відсутністю термінологічної лексики та словосполучень за фахом, а також гострим дефіцитом навчальної та науково-технічної літератури українською мовою. Розвиток професійного мовлення студентів вищого аграрного навчального закладу на заняттях із спеціальних дисциплін необхідно здійснювати викладачам відповідно до фаху: системою термінів сучасної української мови, шляхом шліфування культури мовного спілкування за творчими інтересами та потребами, через виховання доброго мовного смаку.

Для вільного володіння усною та письмовою формами професійного спілкування студенти-ветеринари повинні мати чималий активний лексичний запас фахової термінології, адже мовленнєва специфіка наукового стилю визначається насамперед великою кількістю термінів, які активно обслуговують сферу професійно-виробничої діяльності. Ефективне формування професійного мовлення студентів вищого аграрного навчального закладу великою мірою залежить від особистості викладача. Він покликаний забезпечити високий науково-методичний рівень викладання курсу, налагодити навчальний процес так, щоб майбутні ветеринари не тільки міцно засвоїли програмовий матеріал, а й досягнули красу рідного слова.

Запропонована система методів і завдань сприятиме формуванню професійного мовлення студентів на граматичному, лексичному, стилістичному рівнях; закріпленню набутих знань, виробленню найважливіших умінь, що складають основу мовленнєвої компетенції майбутнього фахівця. Від того, як вільно зможуть користуватися своїми професійно-мовленнєвими навичками випускники університету, залежить ступінь активної їх у виробничому та суспільному житті країни. І тільки тоді, коли українська мова у вищих аграрних навчальних закладах країни буде не тільки навчальним предметом, а й мовою викладання та навчання усіх дисциплін, засобом спілкування, – державна мова стане професійною майстерністю студентів – майбутніх фахівців сільськогосподарської сфери економіки.

Науковий керівник: С.М. Амеліна, д.п.н., проф.